

Nr 308.

Godkänd av första kammaren den 27 maj 1938.

Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1938.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning.

(Statsutskottets utlåtande nr 147.)

Till Konungen.

Efter prövning av vad riksdagens nästlidet år församlade revisorer rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 i vissa fall för kalenderåret 1937 uti avgiven berättelse anmält samt vederbörande verk och myndigheter uti däröver avgivna förklaringar hos Kungl. Maj:t andragit, får riksdagen i nedan nämnda ärenden anföra följande.

1:o.

Kostnader för arméns, marinens och flygets personalrullor.

Under försvarsdepartementet, § 5, hava revisorerna gjort vissa erinringar rörande försvarsväsendets rullor (Del I sid. 12 och 13).

Revisorerna hava meddelat, att de med tryckningen och utgivningen av försvarsväsendets personalrullor, nämligen svenska arméns rulla, svenska marinens rulla och svenska flygvapnets rulla förenade kostnaderna täckas i första hand genom inflytande medel av försäljning utav dessa rullor till myndigheter och enskilda. Härutöver lämnas årligen av statsmedel bidrag till rullornas tryckning och utgivning. Sålunda har Kungl. Maj:t år 1936 anvisat för arméns rulla högst 3,500 kronor, för marinens rulla högst 2,300 kronor och för flygvapnets rulla högst 500 kronor eller tillhopa högst 6,300 kronor. Enligt vad räkenskaper utvisade plägade största delen av de årligen anvisade beloppen tagas i anspråk.

Revisorerna hava gjort följande uttalande i frågan:

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 14 saml. Nr 308.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår anvisas årligen icke oväsentliga belopp av statsmedel för bestridande av kostnaderna för tryckning och utgivning av ifrågavarande rullor. Med hänsyn härtill synes det revisorerna önskvärt, att rullorna uppställas på sådant sätt, att statens utgifter i görligaste mån begränsas. Enligt revisorernas uppfattning torde statens kostnader för rullorna kunna nedbringas, därest vid tryckning samma sättning användes för de olika rullorna, i den mån dessa skola innehålla samma uppgifter. Revisorerna vilja jämväl ifrågasätta, huruvida icke en gemensam rulla för hela försvarsväsendet, innefattande den personal, som nu upptages i de skilda rullorna, kan utgivas, och särtryck göras ur denna rulla för de olika försvarsgrenarna, i den mån så befinnes erforderligt.

Yttranden hava avgivits av flygstaben, lantförsvarets kommandoexpedition och sjöförsvarets kommandoexpedition (Del II sid. 49—53).

Såsom av revisorerna framhållits uppgöras för de olika försvarsgrenarna skilda rullor, för vilkas tryckning och utgivning icke oväsentliga belopp av statsmedel årligen anvisas. I likhet med revisorerna finner riksdagen, att ett nedbringande av dessa kostnader skulle kunna ske, därest en för hela försvarsväsendet gemensam rulla trycktes, ur vilken sedan erforderliga särtryck för de olika försvarsgrenarna kunde göras. Det synes riksdagen vidare lämpligt, att den sålunda ifrågasatta gemensamma rullan uppgöres under överinseende av en och samma befattningshavare. Härigenom skulle erforderlig enhetlighet i rullans redigering kunna åstadkommas.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för upprättande av en för hela försvarsväsendet gemensam personalrulla.

2:o.

Ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis.

Under socialdepartementet, § 19, hava revisorerna framställt vissa erinringar i fråga om ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis (Del I sid. 51—55).

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för förfaringssättet vid rekvisition av statspolis för tjänstgöring vid tävlingar och dylika tillställningar, varav framgår, att det ankommer på vederbörande polischef att avgöra, huruvida kostnaden för polisbevakningen vid tillställningen skall gäldas av arrangören eller ej. Därest gottgörelsen för bevakningen skall gäldas av arrangören, upprättas räkningar å ersättningen av statspolisen, till vilken ersättningen inbetalas. Statsverket tillkommande belopp insätts på länsstyrelsens checkräkning i riksbanken.

En av revisorerna upprättad tablå, utvisande av enskilda under budgetåret 1936/37 till statsverket inbetalda ersättningar för anlitage av statspolis, giver vid handen, att stora variationer förefinnas i de belopp, som inflyta till

de olika länen för här ifrågavarande ändamål. En bidragande orsak härtill hava revisorerna funnit vara att söka i den omständigheten, att hos vederbörande myndigheter olika uppfattning är rådande, huruvida kostnaden för anlitage i sådana fall av statspolis bör gäldas av den enskilde arrangören eller stanna å statsverket. Såsom skäl för att kostnaden skall stanna å statsverket har, bland annat, anförts, att polispersonalen ansetts behöflig endast för ordnande av trafiken å vägar och bevakning av områden gränsande intill platsen för tillställningen.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Enligt revisorernas mening måste det anses mindre lämpligt, att ersättning i fall, varom här är fråga, utbetalas av arrangören direkt till vederbörande polispersonal. Med hänsyn till denna personals ömtåliga ställning finna revisorerna det angeläget, att nu angiven gottgörelse i första hand inievereras till länsstyrelsen för att därefter tillhandahållas polispersonalen. Vad nu anförts gäller jämväl ersättning för bevakning fullgjord under fritid.

Den av revisorerna verkställda granskningen har givit vid handen, att stor osäkerhet synes råda i fråga om tillämpningen av gällande bestämmelser rörande ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis. I vissa län har i samband med lämnande av tillstånd att anordna tillställningar vederbörande arrangör ålagts att utgiva ersättning för därvid anlita polispersonal. I andra län åter har dylik ersättningsskyldighet icke ansetts böra åvila arrangörerna, utan hava kostnaderna i stället fått stanna på statsverket. Revisorerna, som anse detta förhållande otillfredsställande, finna det angeläget, att åtgärder vidtagas för ernående av en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna på detta område.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statspolisintendenten samt länsstyrelserna (Del II sid. 156—205). Förstnämnda tre myndigheter samt flertalet länsstyrelser hava icke haft något att erinra mot vad revisorerna föreslagit.

Riksdagen ansluter sig till revisorernas åsikt om det mindre tillfredsställande däri, att ersättning i de fall, varom här är fråga, utbetalas av tillställningsanordnare direkt till vederbörande polispersonal. Riksdagen, som anser ändring härutinnan böra ske, anser i likhet med revisorerna, att dylik ersättning bör inbetalas till länsstyrelsen för att därefter tillhandahållas polispersonalen.

Revisorerna hava vidare anmärkt på rådande osäkerhet vid tillämpningen av gällande bestämmelser rörande ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis. Riksdagen finner med anledning av vad revisorerna anförts påkallat, att utförligare föreskrifter rörande kostnadernas bestridande komma till stånd, så att en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna på området kan vinnas.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna rörande ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis.

3:o.

Vissa entreprenadförfaranden.

Under kommunikationsdepartementet, § 22, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande sättet för infordrande av entreprenadanbud vid vägdistrikten (Del I sid. 63 och 64).

Revisorerna hava meddelat, att de vid sin granskning av vägdistriktens räkenskaper observerat, att distriktet vid infordrandet av entreprenadanbud i allt större utsträckning icke utfärda inbjudning till allmän tävlan, utan allenast infordra anbud från vissa firmor. Revisorerna hava funnit, att den i § 18 av entreprenadförordningen angivna undantagsbestämmelsen i många distrikt rent av blivit huvudregel. I nämnda paragraf är föreskrivet, att anbud i stället för genom offentlig kungörelse får infordras genom särskilda skrivelser, när endast ett begränsat antal leverantörer eller entreprenörer anses förfoga över den insikt eller yrkesskicklighet eller de hjälpmedel, som erfordras för avtalets behöriga fullgörande, eller finnas äga den pålitlighet, som lämnar garanti för ett sådant fullgörande.

Revisorerna hava gjort följande uttalande:

Revisorerna finna den praxis som sålunda synes utveckla sig olämplig. Det torde vara ofrånkomligt att missförhållanden lätt kunna insmyga sig, om ej samtliga firmor, som syssla med ifrågakommande slag av arbeten, beredes möjlighet att deltaga i konkurrensen om dylika arbeten. Entreprenadförordningen åsyftar ju å ena sidan att garanti skall vinnas för att billigast möjliga priser skola kunna ernås och å andra sidan att varje leverantör skall i vederbörlig ordning beredas tillfälle att — om han så önskar — åtaga sig arbeten för det allmänna. En uraktlåtenhet att genom allmän kungörelse utlysa ett vägarbete på entreprenad kan lätteligen medföra — förutom alltför höga priser — gynnandet av vissa firmor, varjämte risken för kartellbildning torde i hög grad ökas.

Revisorerna, som ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på ovan påtalade förfaringssätt, anse det angeläget, att sådana åtgärder vidtagas att entreprenadförordningens föreskrifter bliva ovillkorligen bindande för vägdistrikten och att därvid jämväl tillses att det i 18 § av sagda förordning medgivna mera summariska förfaringssättet tillämpas endast undantagsvis och i sådana fall, för vilka sagda paragraf uttryckligen är avsedd.

Yttrande har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del II sid. 217—219), som bifogat yttrande av svenska vägstyrelsernas förbund.

Vidare hava revisorerna under § 24 anmärkt på förfarandet i ett entreprenadärende i Tjörns härads vägdistrikt (Del I sid. 68—70).

Revisorerna hava meddelat, att inom Tjörns härads vägdistrikt ett väganläggningsföretag utlysts på entreprenad. Sedan anbuden öppnats, visade det sig att lägsta anbudet, som inlämnats av civilingenjören A. Berne, Hälsingborg, lydde på 129,700 kronor, under det att det näst lägsta var 142,955 kronor. Av handlingarna framgår, att det lägsta anbudet icke blev av vägstyrelsen antaget. Styrelsens beslut syntes vara grundat därpå, att anbudet

icke omfattade viss husflyttning och att en av Berne, enligt uppgift något för sent, avgiven borgensförbindelse ansågs till sin omfattning otillfredsställande. På sätt av vägstyrelsens protokoll framgår, var Berne okänd av styrelsen och vägingenjören.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Enligt revisorernas mening har denna entreprenadfråga icke skötts på ett tillfredsställande sätt. Redan den ovan påtalade underlåtenheten att söka vinna en överenskommelse med den entreprenör, som inkommit med det lägsta anbudet, synes revisorerna anmärkningsvärd. Därest emellertid den i vägstyrelsens protokoll den 9 oktober 1936 omförmälda omständigheten, att nämnda entreprenör »var okänd både av styrelsen och vägingenjören», spelat in vid valet av entreprenör, läser vägstyrelsens förfaringssätt få betecknas som än mer anmärkningsvärt. Om ett dylikt skäl finge bli utslagsgivande vid val av entreprenör, skulle lätteligen den konsekvensen kunna inträda, att de av vägstyrelsen och vägingenjören kända entreprenörerna erhöle ett slags monopolställning, som säkerligen komme att ofördelaktigt inverka på kostnaderna för vägbyggen här i landet.

Yttranden hava avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt vägingenjören i sistnämnda län (Del II sid. 224—229).

Det av revisorerna under § 22 anmärkta sättet för infordrande av entreprenadanbud vid vägdistrikten utvisar, att förhållandena på ifrågavarande område icke äro fullt tillfredsställande. Då det, såsom här ofta är fallet, gäller företag, för vilkas utförande avsevärda bidrag av allmänna medel lämnas, är det också en angelägenhet av vikt, att garanti vinnes för att upphandlingen sker på bästa och billigaste sätt. Starka skäl synas riksdagen därför tala för att jämväl på förevarande område den statliga upphandlingens principer tillämpas. Riksdagen finner sig därför böra ansluta sig till revisorernas förslag, att sådana åtgärder vidtagas, att, då det gäller utförande av med statsmedel understödda arbeten, med vilka medel automobilskattemedel äro att likställa, föreskrifterna i nämnda förordning bli bindande för vägdistrikten.

Vad beträffar det av revisorerna under § 24 påtalade entreprenadförfarandet anser sig riksdagen böra framhålla, att riksdagen i likhet med revisorerna funnit vad i ärendet förekommit anmärkningsvärt.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville beträffande upphandlingsförordningen låta vidtaga åtgärder i av riksdagen ovan angivet hänseende.

4:o.

Ersättning enligt allmänna resereglementet.

Under finansdepartementet, § 33, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande statsverkets utgifter för reseersättningar och därvid ifrågasatt vissa ändringar i allmänna resereglementet (Del I sid. 77—83).

Revisorerna hava framhållit, att under senare år en avsevärd ökning av statsverkets utgifter för reseersättningar skett. Denna ökning vore enligt revisorernas mening att hänföra till en förändring i fråga om antalet befattningshavare, ändrad tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i bestämmelserna om för vilka resor ersättning utginge. En annan mera bidragande orsak till kostnadsökningen syntes revisorerna emellertid vara att söka i den ändring av färd sättet, som skett genom den alltmera tilltagande automobiliseringen, vilken möjliggjort företaget av tjänsteresor i större omfattning än vad förut kunnat ske.

Vad beträffar användandet av omnibus hava revisorerna erinrat därom, att i allmänna resereglementet finnas upptagna vissa inskränkningar i skyldigheten att använda detta fortskaffningsmedel. Sålunda stadgas under 4 § i berörda reglemente, bland annat:

»I fall, där järnväg kan användas i stället för omnibus, är förrättningsmannen berättigad att begagna sig av förstnämnda färd sätt, därest icke härigenom traktamentsersättningen blir högre än om omnibus använts.

Därest av vederbörande myndighet för viss resa eller särskilda slags resor icke annorlunda föreskrives, är förrättningsman icke skyldig att färdas med omnibus i annat fall än då han samma dag, han avreser från en ort, dit återkommer.»

Revisorerna hava vid sin granskning uppmärksammat, att omnibus användes i ringa utsträckning vid tjänsteresor i statens ärenden. Dylika resor hava i regel endast förekommit på kortare sträckor samt då skyldighet därtill föreläggat.

Revisorerna hava vidare framhållit, att den av dem verkställda granskningen givit vid handen, att användandet av egen bil såsom fortskaffningsmedel vid tjänsteresor under de senare åren betydligt ökats.

Ersättning för färd med s. k. annan automobil, vilken ersättning bestämdes i 1927 och 1929 års resereglementen till 40 öre per kilometer, sänktes år 1931 till 35 öre och år 1933 till 30 öre per kilometer.

På grund av bestämmelserna i allmänna resereglementet erhåller förrättningsman ofta endast ersättning såsom om resan helt eller delvis företagits å järnväg, oaktat han använt sig av egen bil (s. k. fingerad resa). Vid uppgörandet av reseräkning för en dylik resa har därför förrättningsmannen att beräkna kostnaden för färd sätt och färd väg, som icke använts utan helt fingerats. För att kunna avgöra, vilken ersättning han är berättigad till, måste förrättningsmannen upprätta dels en räkning på den fingerade resan, dels en räkning avseende den i verkligheten företagna resan. Det ligger i sakens natur, framhålla revisorerna, att upprättande och granskning av dylika räkningar måste bliva avsevärt tidsödande. Lika självfallet är, att därvid kunna uppkomma svåra bedömningsfall.

Revisorerna hava slutligen erinrat därom, att vid gemensam färd i bil, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, äger denne enligt allmänna resereglementet för bilens användande åtnjuta gottgörelse enligt för taxebil gällande taxa. Vid gemensam färd äger dessutom envar förrätt-

ningsman uppbära ersättning med 5 öre per kilometer. Revisorerna hava med några exempel påvisat, vilka avsevärda utgifter som dylik s. k. sam-
åkning medfört för statsverket.

Såsom allmänt uttalande i dessa frågor hava revisorerna anfört följande:

Såsom av det föregående framgår, har allmänna resereglementet tid efter annan varit föremål för ändringar på olika områden. Det torde också ligga i sakens natur, att en författning, som i så hög grad som allmänna resereglementet är underkastad utvecklingens lag, måste för att vara tidsenlig undergå en fortlöpande komplettering. De av revisorerna nu gjorda iakttagelserna utvisa även, att under de senaste åren åtskilliga omständigheter tillkommit, som i vissa hänseenden göra en ändring av allmänna resereglementet ånyo påkallad.

I första hand torde härvid en utvidgning av skyldigheten att vid tjänstesor använda omnibus böra komma till stånd. Såsom förut framhållits, har omnibustrafiken under senaste åren i synnerligen hög grad utvecklats. Sedan tillkomsten av 1929 års allmänna resereglemente hava sålunda de koncessionerade busslinjerna i såväl antal som längd nära fördubblats, varjämte trafiksystemet i olika avseenden förbättrats. Härtill har statsverket avsevärt bidragit dels genom inrättande av nya linjer, dels ock genom inköp av privata sådana. Med den bekvämlighet, som numera utmärker detta färd sätt, har det i allt mera ökad omfattning kommit att utnyttjas av allmänheten. Under sådana förhållanden kan det knappast längre anses försvarligt att undantaga statens befattningshavare från skyldigheten att vid tjänstesor, då det lämpligen låter sig göra, använda sig av nämnda färd sätt. Därest denna skyldighet införes, synas kilometerpenningar lika litet böra utgå vid bussresa som exempelvis vid järnvägsresa.

Revisorerna hava i sin redogörelse vidare framhållit, hurusom användandet av egen bil i viss mån kommit att dominera vid företagandet av tjänstesor. Detta har sin grund i de praktiska fördelar, som användandet av ett dylikt färd sätt ofta medför ur såväl statens som den enskilde förrättningsmannens synpunkt. Det torde emellertid icke kunna förnekas, att gällande bestämmelser om ersättning vid sådana resor till följd av den snabba utvecklingen på ifrågakvarande område, numera, såsom redan framhållits, torde få anses opraktiska och otidsenliga. Det synes med hänsyn härtill revisorerna, som om tidpunkten nu vore inne för en omarbetning av ifrågakvarande bestämmelser för åstadkommande av enklare och klarare beräkningsgrunder. Därvid lär man för att i största möjliga utsträckning kunna borteliminera med s. k. fingerade resor förenade olägenheter böra taga under övervägande att medgiva användandet av egen bil i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet.

Revisorerna anse sig även böra ifrågasätta, huruvida icke en nedsättning av ersättningen för användningen av egen automobil bör komma till stånd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, torde åtskilliga invändningar även kunna göras mot de nuvarande föreskrifterna om ersättning vid sam-
åkning. Vad först angår den extra ersättning, som innehavare av automobil vid sådan resa beredes genom rätten till gottgörelse enligt för taxautomobil gällande taxa jämte kilometerpenningar, torde den vara väl högt tilltagen. Revisorerna vilja erinra därom, att i de i anledning av riksdagens beslut utfärdade bestämmelserna om ersättning åt befattningshavare vid skogs-
vårdsstyrelserna och hushållningssällskapen rätten till dylik extra ersättning reducerats så att ägaren endast erhåller 5 öre per kilometer för varje medresande. Enligt revisorernas uppfattning föreligger icke något skäl att i detta hänseende ställa statens befattningshavare i en gynnsammare ställning.

Vad beträffar kilometerpenningar till medresande förrättningsmän vid samåkning, har denna ersättning motiverats med att förrättningsmännen därigenom skulle bliva mera benägna att använda sig av detta färd sätt. Då emellertid staten vid samåkning i själva verket avgiftsfritt tillhandahåller förrättningsmännen fortskaffningsmedel — vid resa med taxeaomobil genom ersättning till den främste av förrättningsmännen för vad han verkligen utgivit jämte kilometerpenningar och vid resa med annan automobil genom ersättning till den, som äger eller disponerar bilen — lär det i överensstämmelse med vad som gäller, då förrättningsman använder kronan till hörigt fordon, några kilometerpenningar till de medresande överhuvud taget icke böra utgå.

Sina beträffande allmänna resereglementet gjorda iakttagelser hava revisorerna velat bringa till riksdagens kännedom.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del II sid. 274—277), vilka båda myndigheter anslutit sig till vad revisorerna anfört.

De av revisorerna under förevarande paragraf berörda spörsmålerna avse vidtagandet av vissa ändringar i allmänna resereglementet med avseende å skyldigheten att vid tjänsteresor begagna omnibus samt frågorna rörande dels användandet av egen bil, dels ock ersättning vid s. k. samåkning.

Revisorernas iakttagelser hava givit riksdagen den uppfattningen, att med hänsyn till automobilväsendets snabba utveckling och statsverkets under senare år avsevärt ökade utgifter för reseersättningar vissa kompletteringar i allmänna resereglementets bestämmelser äro påkallade. Vad särskilt beträffar de delar av resereglementet, varom revisorerna ovan uttalat sig, synes en ändring vara av förhållandena motiverad. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna finner riksdagen det föreliggande spörsmålet vara av den betydelse, att detsamma bör av Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang upptagas till närmare övervägande i syfte att på ifrågavarande område åstadkomma tydligare och mera tidsenliga bestämmelser.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört i fråga om ändringar i allmänna resereglementets bestämmelser.

5:o.

Räntor å vissa restituerade utskylder.

Under finansdepartementet, § 34, hava revisorerna gjort vissa erinringar i fråga om tillämpningen av kungl. förordningen den 2 maj 1919 angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. (Del. I sid. 83—85).

Enligt nämnda förordning skall envar, som efter besvär över taxering eller debitering vinner nedsättning i eller befrielse från honom påfordrad utskyld eller avgift till stat eller kommun eller från annan allmän utskyld eller avgift, vid återbekommandet av det belopp, han för mycket erlagt, tillika äga erhålla ränta därå efter fem för hundra om året från och med den dag,

beloppet visas vara av honom guldet, till den dag, detsamma återbekommes. Dock må ränta ej utgå för längre tid än till dess trettio dagar förflutit, efter det Kungl. Maj:ts beslut i besvärsmålet meddelats eller underordnad myndighets beslut däri tagit åt sig laga kraft.

Revisorerna hava påvisat, hurusom i vissa fall skattskyldig uppburit ränta å restituerade skattebelopp, där den överordnade myndighetens beslut icke inneburit någon ändring av den skattskyldiges taxeringar utan endast att fördelningen av den skattepliktiga inkomsten mellan olika taxeringsdistrikt eller kommuner ändrats.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande allmänna yttrande:

Förarbetena till 1919 års förordning angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. utvisa, att man vid förordningens tillkomst närmast haft uppmärksamheten på sådana fall, där en skattskyldig erhållit en verklig nedsättning av eller befrielse från erlagda utskylder. Däremot innehålla förarbetena icke något uttalande om de fall, där befrielsen från eller nedsättningen av de erlagda skattebeloppen endast berott på ändrad fördelning av det beskattningsbara beloppet mellan olika kommuner eller taxeringsdistrikt. På grund av nu gällande bestämmelser i ämnet har därför skattskyldig kunnat uppbära ränta å restituerade skattebelopp, som endast överflyttats från en kommun till en annan eller från ett taxeringsdistrikt till ett annat inom samma kommun.

De av revisorerna nu gjorda iakttagelserna synas emellertid otvetydigt giva vid handen, att ett reglerande av rätten till räntegottgörelse i fall, varom nu är fråga, måste verkställas. Föreliggande spörsmål tarvar emellertid en utredning, som utan dröjsmål bör komma till stånd. Revisorerna vilja med hänsyn till vad sålunda förekommit påkalla åtgärder från riksdagens sida i detta ärende.

Vad revisorerna under förevarande paragraf anfört synes riksdagen giva vid handen, att nuvarande bestämmelser angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. icke äro i alla avseenden fullt tillfredsställande. Revisorerna hava för sin del ansett, att ett reglerande av rätten till räntegottgörelse i fall, varom här är fråga, bör komma till stånd.

Då riksdagen, som således helt ansluter sig till de av revisorerna anförda synpunkterna, är av den uppfattningen, att detta spörsmål bör bliva föremål för närmare utredning, får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i syfte att i av revisorerna anmärkta avseenden åvägbringa ändring i gällande bestämmelser rörande rätt till räntegottgörelse.

6:o.

Brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader m. m.

Under finansdepartementet, § 40, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande brandförsäkring av kronans byggnader (Del I sid. 96—98).

Revisorerna hava meddelat, att det nu föreliggande spörsmålet varit föremål för granskning av 1913 års revisorer. Nämnda års revisorer, som på-

visade, hurusom man i ett flertal fall frångått regeln, att staten vore sin egen assuradör, uttalade önskvärdheten därav, att bestämda föreskrifter blevo meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Efter att nu hava crinrat därom, att några bestämmelser i ämnet icke blivit utfärdade, hava revisorerna gjort följande uttalande:

Även innevarande års revisorer hava uppmärksammat, att försäkring av fast egendom förekommit även i sådana fall, där Kungl. Maj:ts medgivande därtill icke förelegat. Jämväl försäkring av lös egendom har skett, liksom stöldförsäkring m. m.

Enligt vad revisorerna inhämtat, hava i flera fall inom riksräkenskapsverket anmärkningar framställts angående utbetalning av försäkringsavgifter för ändamål, varom här är fråga.

Berörda utbetalningar torde hava haft sin grund i att vederbörande redogörare saknat kännedom om bestämmelserna i ämnet. Dessutom tillkommer, att dessa bestämmelser endast avsett brandförsäkring av fast egendom. Det synes revisorerna angeläget, att föreskrifter i ämnet utfärdas, som äro bättre anpassade efter de tidsförhållanden, som för närvarande råda.

Yttrande har avgivits av byggnadsstyrelsen (Del II sid. 291 och 292), som funnit önskvärt, att särskilda, enhetliga bestämmelser utfärdas rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

Av vad revisorerna anfört synes framgå, att förhållandena på ifrågavarande område icke äro fullt tillfredsställande. Med hänsyn till den föreliggande frågans vikt och betydelse ur såväl principiell som praktisk synpunkt, har riksdagen i likhet med revisorerna och byggnadsstyrelsen funnit önskvärt, att enhetliga och bestämda föreskrifter utfärdas rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för åstadkommande av enhetliga föreskrifter rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

7:o.

Statsbidrag till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning.

Under ecklesiastikdepartementet, § 46, hava revisorerna framställt vissa anmärkningar beträffande till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning utbetalat statsbidrag. (Del I sid. 109—111.)

Revisorerna, som inledningsvis redogjort för bestämmelserna i gällande kungörelse angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, hava meddelat, att de vid sin granskning uppmärksammat, att vissa lärare enligt särskilda »donationsbrev» skänkt till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning i det närmaste hela den del av deras blivande löner, som icke skulle komma att utgå av statsbidrag. Av handlingarna i ärendet hade vidare framgått, att ifrågavarande lärare efter

donationsbrevens utfärdande antagits till lärare vid skolorna. Riksräkensskapsverket, som tidigare påtalat ifrågavarande förhållanden, hade inhämtat yttrande i frågan från skolöverstyrelsen, som ansett, att den omständigheten, att visst bidrag i form av donationer lämnats av lärare, som varit anställda vid skolorna, icke kunde lagligen lända till inskränkning i skolornas rätt till statsunderstöd och att någon jämkning i statsbidraget, då vid dettas beräkande hänsyn tagits till lärarnas avlöning, icke kunde anses befogad.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Avsikten med bestämmelserna i förenämnda kungörelse är uppenbarligen, att vederbörande kommun, landsting, annan kommunal samfällighet eller förening av flera dylika skall omhänderhava skolornas förvaltning samt också ekonomiskt stödja skolornas verksamhet. I här relaterade fall har icke kommunens ekonomiska biträde till skolans verksamhet ifrågakommit, då det gällt lärarpersonalens avlöning. Tillvägagångssättet att lärarna genom s. k. donationsbrev avstå från den del av sin avlöning, som icke utgår av statsmedel, anse revisorerna anmärkningsvärt, och skulle denna praxis vinna efterföljd, skulle konsekvenserna kunna bli ganska omfattande. Skolöverstyrelsen har, som förut nämnts, endast framhållit, att det påtalade förfarandet icke kunde lagligen föranleda någon beskärning av statsbidraget. Ej heller har skolöverstyrelsen gjort någon erinran mot det principiellt olämpliga i förfaringssättet.

Särskilt med hänsyn till den ståndpunkt, som skolöverstyrelsen intagit, finna revisorerna ofrånkomligt, att sådan ändring sker av föreskrifterna i ovan nämnda kungörelse om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, att nu påtalade tillvägagångssätt i fråga om lärarpersonalens avlöning för framtiden omöjliggöres. Det synes även önskvärt, att därvid tillses, att statsbidrag icke må utgå, med mindre vederbörande kommun eller annan i författningen avsedd samfällighet reellt bidrag till lärarnas avlöning.

Yttrande i ärendet har avgivits av statskontoret, varjämte förklaring inhämtats av skolöverstyrelsen, som införskaffat yttrande från styrelsen för Söderköpings lärlingsskolor, (Del II sid. 306—309).

Statskontoret har helt anslutit sig till de av revisorerna anförda synpunkterna.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att ifrågavarande lärare förklarades behöriga till lärarbefattningarna efter det de utfärdat ifrågavarande donationsbrev. De vore sålunda, framhåller skolöverstyrelsen, icke att anse som lärare, när de utfäste de bidrag, som donationsbrevens avsågo. Överstyrelsen har vidare gjort gällande, att ett utfäst bidrag till en planerad skola icke kan återkallas med motivering, att bidragsgivaren senare anställes som lärare vid skolan. Överstyrelsen har vidare framhållit, att överstyrelsen i sitt ovanberörda yttrande till riksräkensskapsverket icke ansåg sig böra yttra sig om annat än det då föreliggande fallet, vilket överstyrelsen allt fortfarande icke ansåge äga den principiella innebörd, som av statsrevisorerna förut satts.

I likhet med revisorerna måste riksdagen såsom anmärkningsvärt beteckna det av revisorerna påtalade tillvägagångssättet, vilket enligt riksdagens me-

ning knappast kan anses stå i god överensstämmelse med innebörden i gällande bestämmelser. Vad i ärendet förekommit har riksdagen funnit vara av den art, att det nödvändiggör en författningsändring, så att det anmärkta förfarandet för framtiden omöjliggöres. I likhet med revisorerna synes riksdagen därjämte angeläget, att kravet på effektivt bidrag från vederbörande kommunala samfälligheter till lärarpersonalens avlöning icke eftergives.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville i av revisorerna angivet syfte låta vidtaga ändring av gällande bestämmelser i kungörelsen om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

8:o.

Vissa fondmedel m. m.

Under rubriken Statens fondförvaltning hava revisorerna under §§ 70—81 lämnat en redogörelse för användningen av de statliga fonderna och vissa andra medel, som förvaltas av statliga myndigheter. Revisorerna hava i främsta rummet behandlat fondmedel, som redovisas av statskontoret, och som ingå i den medelsredovisning, den s. k. fondpublikationen, som årligen utgives av detta ämbetsverk. I samband härmed hava revisorerna även behandlat frågor om avskrivning av fonderade medel samt om placering av vissa statliga kapitaltillgångar (Del I sid. 208—255).

De fonder, rörande vilka revisorerna här meddelat närmare uppgifter, äro följande:

arméns musikfond,
 beväringsskapets invalid- och pensionsfond,
 indelningsverkets besparingsfond,
 invalidhusfonden,
 förenade mötespassevolanskassornas fond,
 Norrbottens hästjägarskvadrons fond,
 fonden för minstation till skyddande av inloppet till Gävle,
 lantförsvarets fonderade arrendemedel,
 garnisonsskolans i Landskrona fond,
 Stockholms varvs byggnadsfond,
 jämtländska renbetesfjällens skogsfond,
 jämtländska lappväsendets fond,
 Västerbottens lappfond,
 Norrbottens lappfond,
 Drottningholms broars arrendemedels fond,
 Almare Stäkets bros arrendemedels fond,
 Djurgårdsfonden,
 Gripsholms slotts försäljningsmedels fond,
 Ulriksdals slotts försäljningsmedels fond,
 Haga slotts försäljningsmedels fond,
 allmänna nödhjälpsfonden och
 undsättningsfonden.

Dessutom hava revisorerna under rubriken jordbruksdepartementet, § 49, behandlat frågan om redovisningen och fonderingen av fiskeavgifter samt under samma departement, § 50, avgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen (Del I sid. 117—120).

Revisorerna hava i fråga om de för försvarsändamål avsedda fondtillgångarna gjort följande uttalande:

Av de lämnade redogörelserna för ifrågavarande fonder framgår, att vissa av dessa fonders, exempelvis invalidhusfondens, tillgångar i enlighet med mångårig praxis disponeras för utdelande av understöd och invalidpensioner åt manskap vid försvarsväsendet, varjämte f. d. officerare och f. d. underofficerare kunna tilldelas smärre gratifikationer av fondens medel. Vissa andra fonder åter såsom beväringmanskapets invalid- och pensionstond samt indelningsverkets besparingsfond tagas numera i huvudsak i anspråk för likartade ändamål, i främsta rummet understöd åt indelt manskap, varvid beväringmanskapets invalid- och pensionsfond delvis bestrider kostnader, som skola utgå i enlighet med föreskrifterna i 1909 och 1927 års förordningar om ersättning i anledning av skada, ådragen under militärtjänstgöring. Såväl beträffande beväringmanskapets invalid- och pensionsfond som arméns musikfond gäller, att fondmedlen tagas i anspråk för täckande av sådana ändamål, vilka eljest skolat tillgodoses och i viss utsträckning även fyllas av medel, anvisade å särskilda riksstatsanslag (jfr uttalande vid 1921 års riksdag angående arméns musikfond). Detsamma är förhållandet med förenade mötespassevolanskassornas fond, vilken disponeras av Kungl. Maj:t till utgifter för underhåll av för militära ändamål speciellt avsedda bryggor och broar m. m., kostnader, som givetvis eljest skolat i sedvanlig ordning upptagas under fjärde huvudtiteln. I den mån fondernas tillgångar icke förslå för angivna ändamål, måste i varje fall bristen täckas med anvisning å riksstaten eller genom disponerandet av medel under vissa i riksstaten upptagna anslag, ett förhållande, som givetvis icke bidrager till att skapa önskvärd ordning och reda inom här berörda delar av förvaltningen.

Vad slutligen beträffar Norrbottens hästjägarskvadrons fond och fonden för minstation till skyddande av inloppet till Gävle hava fondtillgångarna under en följd av år överhuvud taget icke kommit till användning. Det vill emellertid förefalla revisorerna, som om förstnämnda fonds kapital borde kunna tagas i anspråk för något lämpligt ändamål för lantförsvarets del, medan åter sistnämnda fond — i samförstånd med stadsfullmäktige i Gävle — synes kunna nyttiggöras för sjöförsvarets behov.

Utan att vilja närmare ingå på hur fonderna lämpligen böra komma till användning, anse sig revisorna dock böra framhålla det mindre tillfredsställande däruti, att statliga fondtillgångar — i här ovan angivna fall uppgående till något över 10 miljoner kronor — skola hållas räntebärande och förvaltas allenast för fyllande av sådana ändamål, vilka i regel pläga tillgodoses genom särskilda riksstatsanslag. Därtill kommer, att vissa av ifrågavarande fondtillgångar överhuvud taget icke komma till praktisk användning. Uppmärksammas må, att genom de meddelade föreskrifterna, att fondtillgångarna skola göras räntebärande, kostnader åsamkas statsverket icke blott direkt för placeringen av fondmedlen utan även i form av allmänna förvaltningskostnader. Jämväl genom den årliga publiceringen av även relativt obetydliga fondtillgångars inkomster och utgifter m. m. förorsakas statsverket vissa kostnader. Revisorerna hava därför kommit till den uppfattningen, att i fråga om här nämnda fonder en närmare undersökning bör verkställas i vad mån dessa för framtiden kunna anses behövliga för tillgodoseende av de ändamål, för vilka de ursprungligen varit avsedda eller

numera kommit att tagas i anspråk. Då det är fråga om egentliga statsmedel, lärer därjämte böra undersökas, huruvida fondmedlen — i den mån de fortfarande böra såsom sådana redovisas — verkligen behöva hållas räntebärande. I detta hänseende vilja revisorerna erinra därom, att under de senaste åren i flera fall beslut meddelats, att åtskilliga statliga fonder, som tidigare skolat göras räntebärande — exempelvis ämbetslokalafonden och lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål — numera, intill dess medlen behöva tagas i anspråk, inestå å statsverkets checkräkning i riksbanken. Någon placering i obligationer, inteckningar eller andra värdepapper ifrågakommer här alltså icke vidare.

Revisorerna vilja i detta sammanhang framhålla, att även riksdagen vid ett tillfälle fäst uppmärksamheten på, att en av de ovan behandlade fonderna icke framdeles borde bestå såsom självständig fond.

Då revisorerna — som senare komma att för sig behandla vissa andra särskilda fonder — anse det här upptagna spørsmålet vara av betydelse, särskilt som onödiga förvaltningskostnader böra undvikas, hava de velat fästa riksdagens uppmärksamhet härå under uttalande av att en utredning i ärendet synes böra komma till stånd i avsikt att skapa större ordning och reda på detta område.

Beträffande lantförsvarets fonderade arrendemedel och Stockholms varvs byggnadsfond ifrågasätta revisorerna dessutom, huruvida medlen framdeles skola behöva göras räntebärande.

I fråga om avskrivning av fondmedel hava revisorerna föreslagit, att i samband med bokslutet uppgift om verkställda avskrivningar skall av vederbörande förvaltningsmyndigheter lämnas till Kungl. Maj:t.

Rörande spørsmålet om placeringen av vissa kapitaltillgångar hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Såväl pensionsfonden för civila tjänsteinnehavare och militära pensionsfonden som även allmänna familjepensionsfonden redovisas för närvarande i statskontorets räkenskaper och skola av ämbetsverket genom placering av kapitalet hållas räntebärande. Över dessa fonderade kapitaltillgångar måste staten numera såsom av den lämnade redogörelsen framgår få anses äga fri dispositionsrätt. Då man sålunda kan utgå från att dessa kapitaltillgångar äro statens egendom, lärer därav följa, att staten jämväl bör äga rätt att besluta om fondtillgångarnas placering och förvaltning.

Enligt revisorernas uppfattning uppstår då frågan, huruvida icke staten för tillgodoseende av sitt lånebehov i första rummet bör taga i anspråk de kapitalmedel, över vilka staten sålunda redan nu disponerar. Det måste nämligen framstå som en onödig och besvärlig omgång, att staten med dessa stora kapitaltillgångar i sin hand låter riksgäldskontoret på annat håll verkställa upplåning av medel för statens räkning.

Ett överlämnande till riksgäldskontoret av disponibla kapitalmedel från dessa fonder för täckandet av statens lånebehov skulle, såsom 1924 och 1926 års statsrevisorer även framhållit, medföra avsevärda fördelar för staten. Å ena sidan skulle förvaltningen av dessa kapitalfonder kunna förenklas, och å andra sidan skulle för riksgäldskontorets vidkommande en sådan anordning även innebära avsevärd lättnad och förenkling i arbetet. I detta sammanhang må även framhållas, att den nuvarande konkurrensen från statens sida med enskilda kapitalinnehavare om önskvärda placeringsobjekt för disponibelt kapital lämpligen torde böra begränsas. Statliga kapitaltillgångar synas därför i första hand böra investeras i statlig verksamhet i syfte att göra denna verksamhet så litet beroende som möjligt av kapitalmarkna-

den i övrigt. Med hänsyn till omfattningen av de kapitalmedel, vilka staten äger i dessa fonder, bör givetvis en omplacering till riksgäldskontoret av till enskilda nu utlånat kapital ske på sådant sätt, att icke därigenom menliga inverknings på kapitalmarknaden i övrigt uppstå.

Vad beträffar de poster statsobligationer, vilka ingå i dessa fonder, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke ett utbyte av dessa obligationer mot av riksgäldskontoret utställd revers å dessa obligationers sammanlagda belopp bör utan svårighet kunna genomföras. Visserligen uppstår vid sådant utbyte spørsmålet om efter vilka grunder ränta å de deponerade medlen skall utgå. För statens vidkommande synes detta dock sakna praktisk betydelse, då mot en minskad ränteinkomst för fonderna samtidigt svarar en minskad utgift för staten till räntornas erläggande. Den av revisorerna föreslagna anordningen kommer icke att utgöra hinder för att de fonder, varom här är fråga, allt framgent komma att redovisas såsom fullt självständiga kapitalfonder.

På grund av vad ovan anförts få revisorerna föreslå, att frågan om placeringen av ovannämnda statliga tjänstepensions- och familjepensionsfonders kapitaltillgångar snarast måtte bli för en närmare undersökning.

Slutligen hava revisorerna under § 81 ifrågasatt, huruvida icke de statliga myndigheternas befogenhet att till förvaltning mottaga donationer borde regleras på det sätt, att mottagandet därav för framtida förvaltning i varje särskilt fall underställes Kungl. Maj:ts prövning. Härigenom skulle nämligen bland annat kunna förhindras, att donationer med övervägande enskilt syftemål finge av statsmyndighet för förvaltning mottagas. Revisorerna hava även framhållit, att statsverket genom mottagandet av sådana donationer ansetts åtaga sig vissa förpliktelser, såsom exempelvis ersättning i de fall, där fondens tillgångar genom förskingring eller eljest förminskats. I samband härmed syntes det revisorerna böra övervägas, om icke ersättning i vissa fall borde utgå från fonderna för myndigheternas förvaltningsbestyr.

Yttranden beträffande de av revisorerna behandlade frågorna hava avgivits av arméförvaltningen, statskontoret och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt av vissa länsstyrelser (Del II sid. 370—382). Myndigheterna hava i allmänhet icke haft några erinringar av mera principiell art att framställa mot de av revisorerna framförda synpunkterna.

Den av revisorerna behandlade frågan om placeringen av pensionsfondernas tillgångar har, såsom framgår av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (Inkomsterna, sid. 71 och 72), även berörts av chefen för finansdepartementet.

Riksdagen, som i likhet med revisorerna är av den uppfattningen att de förenklingar, som äro möjliga att ernå i fråga om den statliga fondförvaltningen, också böra genomföras samt att en undersökning bör ske rörande den framtida användningen av sådana fondmedel, vilka icke nu kunna komma till avsedd användning, ansluter sig till de allmänna synpunkter, som av revisorerna framförts.

Riksdagen vill erinra om, att innevarande års riksdag i fråga om de lappväsendet berörande fonderna redan på Kungl. Maj:ts förslag vidtagit åtgärder i sistnämnda hänseende.

Riksdagen anser önskvärt att Kungl. Maj:t tager under övervägande vad revisorerna anfört rörande fondmedlens användning och förvaltning ävensom spörsmålet om vissa kapitaltillgångars placering. Riksdagen anser sig böra göra framställning i sådant syfte.

Beträffande vissa av de av revisorerna gjorda särskilda erinringarna har riksdagen icke ansett sig böra nu uttala sig annat än i följande hänseenden. I anslutning till tidigare av statsmakterna hävdad uppfattning lär det kravet på att sådana fonderade medel, vilka icke hava något produktivt syfte, skola hållas räntebärande icke böra för framtiden upprätthållas. Den från lantförsvarets fonderade arrendemedel utgående pensionen synes snarast möjligt böra överflyttas att bestridas från anslag under pensionshuvudtiteln.

Vad vederbörande departementschef i statsverkspropositionen till 1936 års riksdag under första huvudtiteln anfört rörande önskvärdheten av en undersökning om den framtida användningen av djurgårdsfonden samt dispositionen av medel, som ingå i djurgårdskassan, vill riksdagen ytterligare understryka under framhållande av att undersökningen jämväl bör avse de fonderade försäljningsmedlen för de kungliga lustslotten. Riksdagen ansluter sig till revisorernas uttalande beträffande årliga uppgifter angående avskrivningar av fondmedel av här berörd art.

Slutligen anser sig riksdagen böra framhålla vikten av att, på sätt revisorerna föreslagit, föreskrifter meddelas rörande befogenheten för myndigheterna att till förvaltning mottaga donationer och andra fondmedel. Enligt riksdagens uppfattning lär det få anses befogat att av skäl, som revisorerna anfört, frågan om mottagandet och den framtida förvaltningen av sådana medel underställes Kungl. Maj:t.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t må taga under övervägande vad revisorerna och riksdagen anfört i fråga om statens fondförvaltning.

Stockholm den 27 maj 1938.

Med undersåtlig vördnad.